

**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**
STAAREN TJÆLTE

Svar på frågor som kom under medborgardialogen om etableringarna på Verket den 28 februari 2024.

Under medborgardialogen skickades ett stort antal frågor in till mötet. Ett mindre antal besvarades under mötet, resten har nu besvarats och redovisas i det här PDF-dokumentet. Svaren speglar läget i processen just nu i **slutet av mars 2024**. Nya omständigheter kan snabbt göra svaren inaktuella, det är något att ha med sig när man läser svaren.

Ambitionen är att ha det här dokumentet publicerat i cirka en månad och att sedan uppdatera svaren i samband med att vi överför frågor och svar i detta PDF-dokument till redan befintliga frågor och svar på sidan www.ostersund.se/verksmon.

Går det över huvud taget att ändra planerna eller är det bestämt?

Planerna har flera delar. Att EcoDataCenter stegvis etablerar sig på två industritomter på Verksmon det är ju bestämt. Tomterna är Massaveden och Skogvaktaren. Sedan har Jämtkraft så kallad koncession, som är ett slags bygglov, att dra fram stora mängder eleffekt till området. Det kommer också att ske. Sedan pågår en detaljplaneprocess som omfattar cirka trehundra hektar öster om kraftledningen där 5- och 13-kilometersspåren går. Området gränsar till Skogvaktaren. I detaljplaneprocessen finns möjlighet att komma med synpunkter och komma med förslag på hur området bäst ska användas i framtiden. Det samrådet kommer förmodligen att ske under hösten 2024.

Vad jag kan förstå av kartbilden över det 300 ha stora området så ligger några fäbodan inom det. Påverkas dessa, och i så fall - hur går tankarna kring kulturarvs-aspekten?

Under medborgardialogen svarade Maria Boberg, stadsarkitekt: Ja, mycket bra fråga. Det är Marcussonvallen och de här fina fäbodarna som både är kulturhistoriskt värdefulla och för friluftslivet, som ligger ner mot E14. Man tar sig dit med förbindelsespåret mellan Torvalla Odensala bort till Spikbodarna. Det är ju ett av de områdena som vi absolut tycker är viktiga att freda. Där kommer det inte att planläggas för någon verksamhet.

Även en del av anslutningsspåret från Odensala till Spikbodarna verkar ligga inom 300 ha-området. Vad innebär det?

Anslutningsspåren kommer inte att påverkas av någon industriverksamhet. Spårsystemet kommer snarare att förbättras och utvecklas.

Östersunds kommun har många argument för att bevara Spikbodarna i och med sin Översiktsplan 2040. Hur ställer man sig till dessa i och med att man nu planerar att exploatera samma mark som man själv anser som skyddsvärd?

Under dialogmötet på Verket den 28 februari svarade Anders Wennerberg, kommundirektör, så här: Och där är det bara att göra en så kallad pudel. Alltså att vi har tagit med det här området som skyddsvärd för friluftsliv, det var ett misstag därför att samtidigt på en annan del av kommunen så arbetar vi med att lansera det här som tänkbar industrimark. Så det var ett misstag i den processen helt enkelt. Tanken har varit hela tiden att vi ska använda det här för tänkbara etableringar.

Hur bedömer Östersunds kommun samhälls- och/eller klimatnyttan av olika energiintensiva etableringar som övervägs inom kommunens gränser?

De står för stora värden både när det gäller samhälls- och klimatnyttan. Etableringarna skapar många nya jobb när grön el förädlas på hemmaplan. Sedan finns en stor klimatnytta i investeringarna. Niklas Daoson, S, kommunalråd, förklarade sin syn i en nyhet på www.ostersund.se efter mötet: Jag tycker ju att det är klokt att investera på ett sånt sätt att fossila utsläpp minskar, exempelvis genom datahallar som drivs med fossilfri el och ersätter datahallar som drivs med tungt klimatbelastande el. Jag tycker ju även att det är väldigt klokt att etablera växthus här hemma som drivs av spillvärme från dessa datahallar. Växthus här minskar fossilberoende transporter från växthus i Europa och tar andelar av växthus som drivs av exempelvis naturgas och som finns på

platser där det är brist på vatten. Det är klokt. Men här blev det tydligt att det finns motstånd mot att ens investera i att förverkliga den här typen av värdefulla bidrag i den gröna omställningen, att det tydligen är bättre att inte göra något alls för att hålla nere utsläppen. Den logiken känns främmande för mig. Etableringarna kommer visserligen att generera ett visst klimatavtryck när de byggs, så är det, men det är just det vi måste göra för att på sikt kunna minska utsläppen globalt och klara omställningen och här vill Östersunds kommun och de etablerande företagen vara föregångare.

Länk till nyheten

<https://ostersund.se/om-webbplatsen/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/2024-03-01-medborgardialoger-startas-om-stadsnara-friluftsliv.html>

Jag har studerat lönsamheten hos de EcoDataCenter som redan finns; EcoDc Falun AB, EcoDc Piteå AB, EcoDataCenter i Dalarna AB samt ECODC AB. Samtliga fyra bolag har röda siffror och gått med förlust de sista 5 åren. Min fråga är: vad får Er att tro att det skulle vända till vinst i Östersund? För Ni hade väl inte tänkt att driva verksamheten med förlust även i Östersund?

Carl Romlin, EcoDataCenter, svarade under dialogen på Verket: Självklart inte. Det finns ju ingen affärsverksamhet som vill fungera i förlust. Men vi är, som jag sa, ett startupbolag som har gått in i en skalningsfas. Vi är en oerhört kapitalintensiv verksamhet. Det krävs stora investeringar tidigt för att möjliggör att få in kunder i de här datacentren. Siffrorna som snart kommer för 2023 ser ju betydligt mycket roligare ut så. Men hela affärsmodellen och vårt affärs-case egentligen bygger ju på att vi ser en intäkt i ett senare läge.

Kommer det finnas kapacitet för vatten och avlopp till dessa verksamheter?

Erik Larsson på Avfall AV svarade under dialogen på Verket: Kapacitet kommer att finnas. Naturligtvis är det en ständig diskussion baserat på lösningarna som man har för att förse sig med vatten. Och hur ska vi använda dagvatten och annat och hur ska det renas. Men i dagsläget så ser vi att det finns kapacitet.

Varför kan inte växthuset samt datacentrumet anläggas någon annanstans än i Spikbodarna?

Jag anser att idén är bra, jag tror de flesta är med på tanken att kunna använda el och värme där det finns och produceras. Det är inte där konflikten finns. Konflikten handlar om vart Östersunds kommun valt att placera etableringen. Varför har man valt att etablera i Spikbodarna?

Det beror på tre saker som Niklas Daoson, S, kommunalråd beskrev så här under dialogen på Verket: Det första handlar om att det här (Skogvaktaren och Massaveden) är en detaljplanerat plats, det vill säga att här finns det en detaljplan färdig för industriell verksamhet, för elintensiv industri. En detaljplan tar lång tid att få till, ungefär två år. Det andra handlar om att de elledningarna som kommer att dras fram till den här platsen, då kan man inte heller dra hur som helst, utan de får man en koncession för vart man kan dra det. Bygglov kan man översätta det som, det har man till den här platsen. Och det tredje i det är att det är kommunen som äger marken (som nu detaljplaneras, marken som är cirka 300 hektar).

Har det gjorts beräkningar på hur stora utsläpp som etableringen av Warm ger från skogsskövling, markberedning, stål, betong och transporter?

WA3RM svarar: För etableringen i Östersund har en komplett beräkning av vår klimatpåverkan inte kunnat genomföras ännu, då en del av den information som behövs beror på

storleken av etableringen som styrs av detaljplanen. Det arbete som vi gör i vår förstudie syftar till att besvara bland annat denna fråga. Hittills har vi gjort en grov analys av utsläpp kopplat till avskogning i området samt påverkan på ekosystemtjänster. Vi har kommit längre i våra beräkningar för klimatpåverkan av vår etablering i Frövi, där de preliminära resultaten visar att vi har störst påverkan genom de byggnadsmaterial vi köper in till växthuset (främst aluminium, stål, och glas) samt de markberedningstjänster som vi handlar upp (vilket då främst är fossil bränsleförbrukning för maskiner eftersom marken där redan var avskogad). Transport och avfall bidrar också till vår klimatpåverkan men är i mindre omfattning jämfört med byggnadsmaterial och markberedningstjänster.

Jag tycker inte det framgick i samrådet hur det hade varit i fall marken skulle bedömas idag - utifrån de utmaningar vi har i hela samhället vad gäller våra ekosystem och biologisk mångfald, rent vatten osv. Är det verkligen ok att klassa orörd natur som "industrimark" ok för att exploatera, idag?

Detaljplanarbetet pågår och för att kunna göra en bra beräkning är det bra om man vet omfattningen. Det kommer att bli ett klimatavtryck under byggandet, men när allt är klart kommer satsningen innebära minskade utsläpp. I ett tidigare svar redovisade Niklas Daoson sin syn, vilken ju är det synsätt som präglas hela projektet: Jag tycker ju att det är klokt att investera på ett sånt sätt att fossila utsläpp minskar, exempelvis genom datahallar som drivs med fossilfri el och ersätter datahallar som drivs med tungt klimatbelastande el. Jag tycker ju även att det är väldigt klokt att etablera växthus här hemma som drivs av spillvärme från dessa datahallar. Växthus här minskar fossilberoende transporter från växthus i Europa och tar andelar av växthus som drivs av exempelvis naturgas och som finns på platser där det är brist på vatten. Etableringarna kommer visserligen att generera ett visst klimatavtryck när de byggs, så är det, men det är just det vi måste göra för att på sikt kunna minska utsläppen globalt och klara omställningen och här vill Östersunds kommun och de etablerande företagen vara föregångare.

Har man undersökt möjligheten att köpa mark österut, mot Brunflo, från Verksmon

Det har undersökts sedan lång tid. Försök att kunna etablera datahallar i området har pågått under snart två decennier. Öster om Verksmon äger kommunen inte så stora markytor som behövs. Det skulle möjligen kunna ordnas genom köp och markbyten, men det är en mycket tidskrävande process. Sedan gör Jämtkrafts koncession att etableringen har bäst förutsättningar i Verksmon och vidare mot nordväst, i det område där detaljplaneprocessen äger rum och på den mark som kommunen redan äger.

Hela Gräfsåsenområdet nyttjas i dag av flera aktörer bla Fältjägarna Enduroförening FEF arrangerar av SM, Ungdoms SM och historiskt även VM. Brukshundklubben har ofta sina aktiviteter där. Inte för att verka respektlös men skidspår har vi i överflöd i Jämtland. Tillstånd för att utöva enduro finns bara på ett fåtal ställen bl a Gräfsåsen. Kommunen har redan begränsat våra möjligheter i dag genom att ianspråkta crossbanan på fältet för uppläggning av byggmassor. 1. Varför stödjer ni inte oss genom att ge ett 10 årigt nyttjanderätt. 2 Har ni planerat för en annat område för vår verksamhet?/ Göran Bengtsson

Anledningen till att vi skissat på att dra skidspår närmare Gräfsåsens avfallsanläggning är att det finns idéer om att koppla ihop Spikbodarnas spårområde med Torråsens spårområde via en skidbro över 87:an. Inget av detta är på något sätt klart och fortsatta utredningar kommer ske under 2024/2025. Det här gäller också de skidspår som vi skissat fram som ligger intill Gräfsåsen avfallsanläggning. Dessa spår är inte heller beslutade utan kommer garanterat att justeras, då med hänsyn till befintliga verksamheter i området och naturens beskaffenhet.

Fråga 1 - Vi har svårt att upplåta marken i det här området på längre tid då det är mycket som sker just nu så nära centrala stan.

Fråga 2 - En dialog pågår kring alternativa platser men det är svårt att hitta ytor som passar verksamhetsutövarens önskemål och kommunens möjligheter att tillgodose dessa önskemål.

**Två frågor på samma tema:
Hur är tanken att tillhandahålla boende till alla arbetare som kommer utifrån och kommer bygga upp detta projekt?
Var ska alla arbetare bo?**

Hur bostadsbehovet ska lösas både på längre sikt och under byggperioden är viktiga frågor. Vår utgångspunkt och ambition är att så mycket som möjligt av underleveranser och entreprenader skall tillfalla det lokala näringslivet och att det blir de permanent boende och inflyttande som arbetar på dessa nya arbetsplatser. Det har för oss blivit en växande insikt att det, för att klara vissa toppar och för vissa kompetensbehov, i synnerhet under byggperioden, kommer behövas ordnas boenden för tillfällig arbetskraft. Det finns inom kommunen ideer på platser där detta kan ordnas och hur det skulle kunna se ut. Det återstår utvecklingsarbete innan sådana lösningar kan presenteras.

Är tanken att inleda ett avtal med byggnads, så som H2 green steel nyligen har gjort?

EcoDataCenter har kollektivavtal för samtliga yrkeskategorier som anställs av bolaget.

Det finns planer för nya skidspår i Spikbodarna. Men används Spikbodarna bara på vintern? Är det inte lika viktigt att planera för aktiviteter på sommaren?

Ja, så är det och här kommer kommunen att involvera medborgarna i en dialogprocess om hur de 10 miljoner kronor som läggs på utveckling av det stadsnära friluftslivet bäst ska användas. Men nu pågår en detaljplaneprocess för området som kommunen äger och där man ser hur växthus ska kunna etableras. Det är viktigt att påpeka. En del av naturmarken kommer att tas i anspråk för industriverksamhet (växthus, dagvattenhantering, elinfrastruktur,

etc), men när detaljplanen är klar kommer vi att ha en tydligare bild av hur friluftslivet kan utvecklas även i det området.

Vem ger koncessionen (bygglovet) för eldragningsarna som Daoson pratade om?

Det är Energimarknadsinspektionen (EI) som ger tillstånd. Läs mer här:

<https://www.svk.se/om-kraftsystemet/om-transmissionsnatet/svenska-kraftnats-koncessioner/>

Varför sådan vurm för tillväxt? Innebär ju ökade krav på infrastruktur, vägar mm. Barnomsorg, skola, omsorg etc. Har någon funderat på vad är optimal storlek på en stad. Redan nu är trafiksituationen besvärlig. Varför inte låta Krokomborg och Berg växa?

Många frågor så svaret kanske blir lite långt: Tillväxtmålet 75 000 invånare 2040 ligger fast. Det är den siffran som kommunen tar höjd för i sin samhällsplanering. Att växa är viktigt. Att stagnera eller bli färre kan skapa många negativa konsekvenser.

Att växa signalerar framtidstro och lockar investeringar, företag och nya invånare. Det leder till ökat utbud, växande arbetsmarknad och bättre samhällsservice. Att stagnera eller bli färre kan medföra att vi blir mindre attraktiva, vilket kan leda till att färre företag, invånare och avveckling av samhällsservice. Det påverkar även hela regionen negativt, eftersom Östersund är den regionala motorn. Att fortsätta växa är vägen framåt för Östersunds kommun och även länet. Om Östersund växer så påverkas våra grannar positivt. När det gäller trafiksituationen så har Samhällsbyggnad ganska nyss mottagit en stor utredning kring mobiliteten i kommunen. Den kommer med många förslag på hur kommunen kan planera för fler invånare utan att trafiksituationen blir sämre. En viktig lösning är att färre åker bil och att fler går, cyklar och åker kollektivt. Det kommer att tas fram förslag på hur det här ska gå till, förslag som sedan presenteras för kommunens förtroendevalda.

Läs mer här:

<https://ostersund.se/om-webbplatsen/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/2024-02-21-ny-utredning-forslar-hur-ostersund-ska-vaxa-utan-trafikkaos.html>

Vad för typ av jobb är det som skapas? Är det fastanställningar med tillräcklig god lön att försörja sig på året runt eller kommer det att vara säsongbetonade anställningar med personal som kommer utifrån och inte genererar lokala skatteintäkter?

EcoDataCenter: På datacentren är det fastanställningar med marknadsmässig lön. I Falun är det mer än 90% av de anställda som bor i regionen.

WA3RM: Odling och skörd sker under hela året i växthus, med anställningar som är tills vidare och på heltid. Lönesättningen följer den svenska marknaden för liknande arbeten, och några exempel på tjänster är hantering av växter, plockning och packning men även tjänster inom biologi, teknik, el, IT och logistik.

I Frövi har både vi och odlaren haft ett mycket bra samarbete med Lindesbergs kommuns arbetsmarknadsenhet och stiftelsen Activa för att hitta kandidater regionalt. Vår ambition är att samarbeta på ett liknande sätt med motsvarande parter i Östersund.

Varför har ni detaljplanerat en plats som kommunen skrivit i sin översiktsplan vara skyddsvärd? Det är inte viktigt att det går fort, utan att etableringen sker på en plats som gynnar staden. Varför har man inte tidigare börjat kolla på andra områden då man borde förstätt att denna plats kommer skapa konflikter?

Tack för frågan. Se tidigare svar här ovan.

Hur ser ni på de värden som ni tar bort? Om vi inte tar hänsyn till pengar.

Tack för frågan. Se tidigare svar här ovan.

Man har presenterat preliminära spårändringar för skidspåret. Dessa går i närheten av väg 87, något som gör att man kommer höra trafiken när man är ute och åker skidor. Är det något man tagit hänsyn till?

I det här skedet har man inte funderat så mycket på om man hör trafiken. Nu är 87:an ju ingen väg med extremt intensiv trafik och erfarenheter från exempelvis Lövstaområdet (10 km och 15 km) är att trafiken inte hörs speciellt väl även fast spåret går nära vägen. I Lövsta hörs däremot när flygplan landar, startar och taxar in till terminalen.

Utöver skidspåren, hur tar man hänsyn till andra former av rekreation i området. Jag springer en del i området och det är när man tar sig förbi Ol-Johansbodarna som trafiken tystnar. Är det något ni reflekterat över, hur etableringen kommer påverka andra former av aktivitet i området?

Tack för din fråga. Se svar här ovan.

Ni har satt upp en räknare av passager vid Ol-Johansbodarna, vad har ni fått ut av den?

Kultur och fritid: Den sitter där för att veta hur många människor som rör sig i området. Under mätperioden maj 2023 till nov 2023 var det ca 2.300 passeringar vid mätpunkten. Det bekräftar att området nyttjas flitigt även sommartid.

På vilket sätt har ni respekt för friluftslivet och naturnära områden om ni vill göra om ett av de största och mest etablerade naturnära friluftsområdena?

Tack för frågan. Respekten för friluftslivet och naturen finns där hela tiden i den kommunala samhällsplaneringen, fast vi förstår att det kan vara svårt att se om man tycker att skogsområdet där växthus ska kunna byggas kommer att avverkas istället ska skyddas. Här finns alltså intressekonflikter som nu hantearas i detaljplaneprocessen.

Att kommunen valt att gå vidare med

planerna på att etablera datahallar och växthus beror inte på att kommunen vill avverka skog i det aktuella området, utan på att man här gör en prioritering; av de totalt 300 hektar som berörs av detaljplaneprocessen så ser vi nu på hur en del (det talas om cirka hundra hektar, men den storleken är uppskattad), kan användas för att bygga växthus. Hur resten av marken ska användas tittar man på nu och redan nu står det klart att området söderut med fåbodar kommer att sparas och istället utvecklas.

Här vill vi uppmana alla intresserade att hänga på när vi startar medborgardialoger kring hur de tio miljoner kronor som ska användas för att utveckla det stadsnära friluftslivet bäst ska användas.

Avslutningsvis vill vi påpeka att marken där växthusen planeras i sig inte är skyddad i dagsläget.

Det är heller inte den övriga marken i området som detaljplanen omfattar. Det är produktiv skogsmark och alla som rört sig i området kan se hur kommunen bedriver skogsbruk enligt en skogsbruksplan. Det innebär ju att skog som man är van att gå i och åka skidor i kan bli föremål för skogliga åtgärder. Det har hänt redan längs 13-kilometersspåret längst norrut.

Hur har bedömningen gjorts som ligger till grund för att kalla Wa3rm "hållbart"? EU inför snart Green Claims Directive som anger att "hållbart" och "miljövänligt" måste kunna backas upp.

WA3RM: Vi gör beräkningar på våra projekt för att förstå vår klimatpåverkan. För etableringen i Östersund har en komplett beräkning av vår klimatpåverkan inte kunnat genomföras ännu, då en del av den data som behövs beror på storleken av etableringen som styrs av detaljplanen.

För vår etablering i Frövi visar de preliminära resultaten att vi har störst påverkan genom de byggnadsmaterial vi köper in till växthusen (främst aluminium, stål, och glas) samt de markberedningstjänster som vi handlar upp (vilket då främst är fossil bränsleförbrukning för maskiner eftersom marken där redan var avskogad). Transport och avfall bidrar också till vår klimatpåverkan men är i mindre omfatt-

ning jämfört med byggnadsmaterial och markberedningstjänster. Vi menar också att vår modell att ta tillvara outnyttjade resurser från industriell produktion för att skapa cirkulära lösningar bidrar till en mer hållbar utveckling.

I vilken mån tar projektet hänsyn till naturvärden? Det finns skogsområden i det föreslagna exploateringsområdet som har höga naturvärden och som vuxit fram under förmodligen flera hundra år och är hem för mängder av arter. Det är svårt att ersätta.

WA3RM: En del av kommunens detaljplaneprocess är att identifiera eventuella sådan värden. Det som går att säga i nuläget är att det kommer göras fortsatta analyser av växthusets placering samt utredning av ekologiska kompensationsåtgärder för den påverkan vi inte kan undvika. Vår ambition är att inte ha en direkt påverkan på områden med höga naturvärden.

Hur mycket av värmebehovet för växthuset täcker datacentret?

WA3RM: När datacentret är fullt utbyggt beräknas värmetillgången kunna täcka hela värmebehovet för växthuset.

Allvarligt talat: är det här ett dialogmöte? Hittills har kommunens representanter bara slagit fast att "vi vet bäst".

Under kvällen gavs information i cirka 45 minuter från företagen och kommunen. Efter varje dragning ställdes en eller två frågor från medborgare. Sedan var det dialog med frågor och svar i cirka 45 minuter. Därefter var det dialog och samtal i mindre grupper. Det pågick till 20:30, i cirka en timma. Så det fanns gott om tid till dialog.

Har man utrett eller utreder man växthus-etableringens påverkan på klimat? Att exploatera gröna ytor för att odla i växthus (som är mycket energi och ljus-krävande) verkar inte hållbart ur klimat-synpunkt. Vad man väljer att odla bör också påverka hurvida verksamheten är hållbar eller

ej. Odlingen bör fokusera på näringstätta livsmedel och inte t.ex. gurka. Vad planerar man odla/producera?

WA3RM. För etableringen i Östersund har en komplett beräkning av vår klimatpåverkan inte kunnat genomföras ännu, då en del av den information som behövs beror på storleken av etableringen som styrs av detaljplanen. Det arbete som vi gör i vår förstudie syftar till att besvara bland annat denna fråga. Hittills har vi gjort en grov analys av utsläpp kopplat till avskogning i området samt påverkan på ekosystemtjänster. Den kommer att följas upp med en mer djupgående analys.

Det har framkommit från media att flera partier inte har samma syn på denna fråga än företrädarna för de tre partier som var på scenen. Är det inte viktigt att redovisa att det finns olika politiska ståndpunkter?

Det finns olika politiska ståndpunkter. Ett parti som är mot etableringen kom till tals med frågor under medborgardialogen. De olika ståndpunkterna har även kommit fram under exempelvis senaste kommunfullmäktigesammanträdet, vilket som vanligt sändes digitalt.

Men vi tror att frågan kanske mer handlar om vad en medborgardialog bör innehålla och där föll valet inför den här dialogen att utgå från de demokratiskt fattade majoritetsbesluten. De är ändå de som nu verkställs och dialogen bör rimligtvis fokusera på dem.

Har det gjorts beräkningar på hur mycket lägre klimatpåverkan blir för grönsaker odlade i Wa3rm jämfört med befintlig produktion i Sverige och EU? Hur stora mängder måste produceras för att nå break-even för utsläppen orsakade av etableringen?

WA3RM: Vår största klimatfördel jämfört med ett växthus i Nederländerna, som värms upp av naturgas, är att vi ersätter en fossil källa med restvärme och att vi kortar transporter till den svenska marknaden. Exakt hur stora mängder av en viss gröda som måste produceras i växthuset för att nå break-even av vår klimatpåverkan vet vi

inte i nuläget. Det håller vi på att utreda i en livscykelanalys för Frövi.

Vad hände med att etablera vid Midskog?

Den här frågan besvarade av Magnus Lindgren, etableringsansvarig i kommunen, under dialogen: Ja det har utretts fler platser och Midskog, precis som du själv nämner, var ju huvudspåret. Det var där som det började. En detaljplanering för att ta fram en plats för att bedriva en industri intensiv industri på med anledning av närheten till den stora kraftledningen som går genom landet.

Det där var ju lite knixigt, det minns ni säkert ni som följde med i lokalmedia då. Den detaljplanen blev ju aldrig klar och skälet till det var flera. Men inte minst så var det ju en kollision med riksintresset kring rennäringen där och få ihop de intressena med varandra på ett vettigt sätt. Det lyckades man inte med. Så den idén lämnades till förmån för att dra in strömmen närmare stan istället. Då hamnade det i Verksmon så det förklarar varför man lämnade Midskog då och varför det hamnade här.

Sen finns det fler delar i som gör att det är lämpligt att vara mer stadsnära än vad Midskog är när det gäller den här typen av etableringar. Det handlar om antalet arbetstillfällen.

När det börjar bli väldigt arbetskraftkrävande verksamhet som växthus verksamheten är så blir det ett problem om etableringar ligger långt utanför stan. Så det är en fördel att vi också kommer närmare staden.

Om man anser att man har gjort en "pudel" menar man då att det man jobbat med att ta fram inte stämmer? Vad har förändrats? Hur kan man ändra åsikt så radikalt?

Pudeln gäller hanteringen av översiktsplanen, se svar ovan. Här jobbar kommunen nu internt (och skyndsamt) för att säkerställa att identifierade behov och prioriteringar tydligt framöver tydligt beskrivs i översiktsplanen.

Ni säger att etableringarna kommer att ge många arbetstillfällen. Men tidigare liknande etableringar har visat motsatsen. Har ni en exakt siffra på hur många faktiska arbetstillfällen det kommer bli?

Svar från EcoDataCenter: Den beräkning som är gjord utgår ifrån hur vi bygger datacenter idag och den bemanning vi har och räknar med framåt i Falun. Den ger mellan 150–200 arbetstillfällen när hela etableringen av datacentren är genomförd.

WA3RM: Ett viktigt klagörande är att EcoDataCenter och WA3RM är två separata företag med olika behov när det gäller arbetskraft.

Behovet av arbetskraft för WA3RM beror på hur många växthus eller andra tillämpningar vi kan bygga vid etableringen i Östersund. Men det är också beroende på val av gröda och eventuell automatisering i växthuset. Därför kan vi idag inte ge en exakt siffra på antal arbetstillfällen. Det vi kan säga är att det vid vårt första växthus i Frövi nu anställs hundra personer till ett växthus för tomatodling på 100 000 kvadratmeter.

Hur kan hållbart resande med annat än egen bil till "nya Spikbodarna" bli en självklar del i denna etablering?

Bra fråga! Det är ju ingen självklarhet att man måste åka bil till skidspåret. Det bästa är ju om skidturen kan starta hemma, men det är ju inte möjligt för många som bor i staden. Här kan cykeln vara ett alternativt, det går alldeles utmärkt att frakta ett par skidor och stavar på en cykel, eller att man fäster dem på en ryggsäck och har dem på ryggen.

Ett annat alternativ är att man tar en promenad till spåret med skidorna på axeln, men det tar ju sin lilla tid beroende på var man bor.

Det känns även naturligt att kollektivtrafiken tas med i beräkningen som en viktig mobilitetsresurs nu när det stadsnära friluftslivet ska utvecklas (i medborgardialog). Den som är intresserad av hållbar mobilitet är mycket välkommen att delta i dessa

dialoger och bidra med förslag, erfarenheter och förslag. Det här är ett viktigt område att utveckla om ska nå klimatmålen.

Hur ser den samhällsekonomiska kalkylen ut att släppa in en extremt elintensiv utan att låta dom betala för att bygga ny energiproduktion?

Svar från Jämtkraft: Frågan låter enkel, men är lite komplicerad förklara. Självklart kan vilket

företag som helst bygga en vindkraftspark eller annan elproduktion. Det har exempelvis IKEA och Amazon gjort. Men det är mer för att "säkra" att deras egen elkonsumention är förnybar och deras produkter därmed har låga eller inga utsläpp.

I normalfallet betalar ingen industri för att bygga ny elproduktion. Istället betalar de marknadsmässiga priser för elen de konsumerar. En elproducent som Jämtkraft, Vattenfall eller E.ON säljer all sin producerade el till Nordpool. Därefter köps den mängd el som ska säljas vidare in från Nordpool till ett marknadspris. I sista ledet säljs sedan den el som kunden konsumerar via ett elhandelsavtal om överenskommet pris (privat eller företag)

Samhällsekonomiskt är detta inget problem. Tidigare fanns däremot statliga subventioner (rabatt)

till stora elkonsumenter. Dessa är borta sedan flera år. De etableringar som sker i Östersund och på andra håll i Sverige får helt enkelt betala sin el utan subventioner.

Innebär de nya ledningarna för el högre säkerhet för elleveranser även till staden?

Svar från Jämtkraft: Ja. Dels är de befintliga ledningarna gamla och skulle ändå behöva uppdateras.

Dels så förbättras redundansen. Enkelt uttryckt betyder det att även om en transformator slutar fungera eller om en ledning skadas, så kan en annan del ta över. Det minskar risken för strömavbrott.

Behövs nya kraftledningsgator eller breddning av befintliga?

Svar från Jämtkraft: Både och. En ny cirka 60 meter bred kraftledningsgata kommer att gå från "huvudledningen" från Midskog till

tomten i Verksmon. Breddning av befintliga kraftledningsgator kommer att göras för att rymma de nya ledningarna. Det innebär att kraftledningsgatorna breddas cirka 40 meter, utöver befintlig gata på 40 meter. På sikt kommer dessa extra 40 meter däremot att få växa igen, i takt med att de gamla kraftledningarna plockas ned.

Även dessa stors överföringar av kraft går att gräva ned, åtminstone där de passerar känslig mark?

Svar från Jämtkraft: Nej, inga av dessa kraftledningar kommer att grävas ned. Alla nya ledningar blir luftledningar. Ur ett miljöperspektiv är det bättre med luftledningar, eftersom kraftledningarna gynnar biologisk mångfald. Om intervaller för gallring och röjning sker enligt vissa riktlinjer som Jämtkraft följer, ökar mängden biologisk mångfald i området.

Den skyddade fjärilsarten Violett Guldvinge är ett exempel på en art som trivs bättre i kraftledningsgator än i skog. Läs gärna mer här:

<https://www.natursidan.se/nyheter/kraftledningsgator-och-vagrenar-kan-ha-stor-betydelse-for-vaxter-och-pollinatorer/>

Hur påverkar detta elnätsavgifterna för invånarna i Östersund?

Svar från Jämtkraft; Det är för tidigt att svara på hur avgiften kommer att vara 2027-2028. Vår prissättning styrs av Energimarknadsinspektionens avgiftsreglering som kallas "intäktsramen". Det vi vet är att Jämtkraft Elnät alltid har haft konkurrenskraftiga elnätsavgifter. Som kommunalägt bolag med monopol på elnätet kommer det fortsatt att ligga inom vårt uppdrag att ha rimliga avgifter. Det som kan vara bra att känna till är däremot att EcoDataCenter och WA3RM avsevärt bidrar till elnätsutbyggnaden som annars enbart skulle ha betalats av det befintliga kundkollektivet. Även Uniper kommer genom sin satsning NorthstarH2 att bidra avsevärt till utbyggnaden.

Hur är det med arbetstillfällena? Är det grönsaksodlare, vaktmästare, städpersonal etc som kommer att jobba där, men hur är det med dataingenjörer, tekniker mfl? Vad jag förstått kommer sådan personal att "flygas" in men inte vara bosatta

skattebetalare här? Luleå, Falun har lite datafolk anställda.

EcoDataCenter: Majoriteten av arbetstillfällena i ett datacenter är tekniker/driftspersonal. Sedan tillkommer även roller inom ekonomi, säkerhet administration och chefsroller. Vår ambition är likt hur vi arbetar i Falun, att arbetstillfällena ska genereras lokalt.

Hur gör man med spillvärmen fram till dess att växthus är på plats?

EcoDataCenter: Idagsläget har vi flertal diskussioner om fler möjliga tillämpningar på restvärmen både på kort och lång sikt.

Vem vinner på att ett datacenter etableras? Skatteintäkter och arbetstillfällena verkar inte vara några bidragande faktorer.

EcoDataCenter: Skatteintäkter och arbetstillfällena är bidragande faktorer. Även industrier/tjänsteföretag som kommer bidra till projektet kommer i sin tur generera skatteintäkter och arbetstillfällena.

Sedan på sättet vi designar och den förnyelsebara energi som kommer användas resulterar i ett väsentligt lägre Co2 avtryck än om motsvarande data skulle köras i södra Europa där majoriteten av data körs idag.

Ni pratar om omställning. Hur mycket fossila bränslen krävs det för att genomföra detta projekt och hur mycket diesel/bensin krävs det för att säkerställa driften? Hur går detta ihop med målen om en fossilfri kommun?

EcoDataCenter: Vad gäller driften så är vår ambition att den ska göras på fossilfria drivmedel eller med andra tekniker. Vi har är bland dom första i världen som nu använder HVO (fossilfritt drivmedel) i Falun.

Hur lång tid tar det för EcoDataCenter och WA3RM att miljökompensera sin verksamhet med hänsyn till de skador på miljön som exploateringen av Spikbodarna innebär?

EcoDataCenter: Att bygga en datacenterbyggnad genererar cirka 8000 ton Co2 i sin nuvarande form. När det datacentret sedan körs med full

kraft så kompenseras de Co2 utsläppen på ungefär 2 månader om vi jämför att köra samma mängd data i Frankfurt, Amsterdam eller London som idag är de stora platserna för datahantering.

WA3RM: Vi får återkomma med svar på den här frågan när vi har vår mark klar för växthusen.

Hur kan Wa3rm anses cirkulärt när det ersätter skog med de fossilbase- rade materialen stål och betong?

WA3RM: Vi menar att vår modell att ta tillvara outnyttjade resurser från industriell produktion för att skapa cirkulära lösningar bidrar till en mer hållbar utveckling. Industriell utveckling medför inte sällan att det behövs göras en avvägning mellan olika värden. Men att inte ta vara på outnyttjade resurser såsom stora mängder restvärme tycker vi är dåligt.

Hur går det med förslaget om ny dragning av skidspår när nya indu- strier vill etablera sig i kommunen. Blir det en ny förlust av spår och natur/skog?

Kommunen saknar just nu större sammanhängande markområden att erbjuda till nya (och expanderande befintliga) företag. För att skapa förutsättningar för ytterligare näringslivsutveckling behöver kommunen identifiera och planera för nya industriområden. Om det kommer att betyda förluster av natur- och rekreationsvärden är svårt att säga i dagsläget.

Hur många av de 150 arbetstillfällen som ni hoppas på är trädgårdsarbete- re? Eller är de utöver de 150?

WA3RM: Antalet arbetstillfällen beror på hur många växthus eller andra tillämpningar vi kan bygga på etableringen i Östersund. Men det är också beroende på val av gröda och eventuell automatisering i växthuset. Därför kan vi idag inte ge en exakt siffra på antal arbetstillfällen. Det vi kan säga är att det vid vårt första växthus i Frövi nu anställs hundra personer till ett växthus för tomatodling på 100 000 kvadratmeter. Till de tjänsterna hade vi också mycket glädjande 1200 sökande.

Varför är ni villiga att sätta vårt Spikbodarna i spel, är inte säkert att etableringarna kommer att gå med vinst. Vi kommer inte kunna återstäl- la naturen i spikbodarna i efterhand.

Se tidigare svar.

150-200 jobb för så otroligt stor markyta, det är väldigt få anställda per hektar. Är det rätt att ta så stor yta i anspråk när andra aktörer skulle ge fler arbetstillfällen?

WA3RM: Behovet av arbetskraft för WA3RM beror på hur många växthus eller andra tillämpningar vi kan bygga vid etableringen i Östersund. Men det är också beroende på val av gröda och eventuell automatisering i växthuset. Därför kan vi idag inte ge en exakt siffra på antal arbetstillfällen. Det vi kan säga är att det vid vårt första växthus i Frövi nu anställs hundra personer till ett växthus för tomatodling på 100 000 kvadratmeter.

Utnyttja överskottsvärme men hur med bevattningsvatten och gödsel, hur återanvänds det?

WA3RM: Vi samlar så mycket regn och smältvatten vi får tillstånd till och återanvänder detta i växthuset. Vid vår växthusanläggning i Frövi beräknas insamlat dagvatten kunna täcka minst 70 procent av det årliga behovet. Vi har samma ambition för Östersund. Resterande vatten kommer från annan källa, och för Östersund pågår en utredning om varifrån vatten kan hämtas. Våra system är cirkulära och inget näringsläckage sker. Till skillnad från konventionell odling på friland.

Bör man inte satsa på mer näringsrik mat med bättre hållbarhet om man på riktigt avser att öka matsäkerhe- ten?

WA3RM: Vi utreder kontinuerligt vilka grödor som går att odla effektivt i växthus, och näringsinnehållet är en av de saker vi tittar på för framtida val. För Östersund finns det ännu inga beslut om vilka grödor som ska odlas.

Finns det en sammanvägd risk och konsekvensanalys över förändringar- na för Verksmon, Spikbodarna o Torråsen? Om så en kort samman- fattning? Till ovanstående riskanalys, finns en sammanvägning med kom- munens mål att växa över tid?

I arbetet med detaljplaner så är redovisning av planernas konsekvenser en viktig del av processen och handlingarna. I de pågående detaljplaneprocesserna för Verksmon och Torråsen så kommer konsekvenserna av planernas genomförande att redovisas. Eftersom dessa två planer pågår parallellt och båda berör naturmark i anslutning till Östersunds tätort kommer de sammanvägda konsekvenserna att redovisas. Dessa två planer bidrar båda till kommunens mål att växa.

Hur säkerställs lönsamhet med ett troligtvis högre elpris och hård kon- kurrens på matmarknaden?

Vi ställer stora krav på långsiktig lönsamhet och har med olika faktorer för osäkerheter och förändringar i våra beräkningar. Vi bygger inte utan att först ha en odlare ansluten till projektet. Vår ambition är också att ha fastställda kontrakt mellan odlare och köpare för större delen av skörden innan etableringen genomförs.

Vad är det för odling? Ekologisk eller konventionell?

Växthusodling är varken ekologisk eller konventionell. Odling sker i ett så kallat hydroponiskt system, där all tillförsel av vatten och näringsämnen tas upp. Inget läcker till mark, vilket gör att hydroponisk odling är att föredra framför ekologisk i det avseendet. Den största miljöfördelen med växthuset är dock användning av spillvärme som värmekälla. Bekämpningen av skadedjur i växthuset görs normalt enbart med fysiska skydd och biologisk bekämpning; kemiskt bekämpning sker enbart i nödfall. Gödseln kommer vara ett konstgödsel. WA3RM samarbetar med tre olika aktörer i olika projekt för att skapa konstgödsel från industriella rester.

Vilka alternativa platser har utretts, vad gjorde att de föll?

Tack för frågan. Se tidigare svar.

Även produktion i Östersund innebär långa transporter då den lokala marknaden är liten. Hur stora är besparingarna?

WA3RM: Östersund är strategiskt placerat utifrån att hela Sverige nås inom 13–14 timmar bilvägen och en stor del av marknaden på betydligt kortare tid än så. Som ett illustrativt exempel är avståndet från Nederländerna (där en hel del tomater som säljs i Sverige odlas) till exempelvis Stockholm nästan 150 mil medan avståndet mellan Östersund och Stockholm är cirka 55 mil. Men vi tycker att det även är viktigt att öka den svenska försörjningsgraden av livsmedel och grönsaker och det är en faktor man också behöver väga in i vår satsning i Östersund.

Nicklas Daoson sa att den etablering av elintensiv industri som planeras inte kan ske på annan plats. Det kan inte vara sant. Bara man tar den tid som är nödvändig för planering. Vilket naturligtvis innebär att det då kan bli andra industrier än de som nu är aktuella. Intresset är naturligtvis stort hos många elintensiva industrier.

Tack för frågan. Se tidigare svar om varför etableringen på industritomterna i Verksmon och att det nu detaljplaneras för att se hur växthus ska kunna byggas strax väster om Skogvaktaren. Frågan om flera industrier kan tänka sig att etablera sig i Östersund så kommer det att bli föremål för liknande processer som nu pågår.

Blir näringstillförsel för växthuset även lokalt cirkulär? Dvs hur kan komposterat organiskt avfall från Östersundsborna blir näringsrik jord till växthuset? Kan näring i avloppsvatten tas tillvara och tillföras växterna i växthuset?

WA3RM: Vi använder inte jord i växthuset utan ett substrat speciellt framtaget för att optimera tillväxten av de grödor som odlas. Substratet som används i Frövi kommer i huvudsak från kokosskal. Vad som går att utvinna från avloppsvatten från kommuninvånarna är en fråga för Östersunds kommun och VA-avdelningen. Vi har i dagsläget ingen möjlighet eller tillgänglig lösning för att tillvarata näring från kommunalt avloppsvatten.

Staden blir "inlåst" av Dagsådal, Torråsen, utbyggt Verksmon av försvarets o industriverksamhet, var ser ni att utveckling av det stadsnära friluftslivet ska ske?

Efter medborgardialogen kring etableringarna har kommunledningen beslutat att medborgare, markägare, föreningar och intressegrupper ska bjudas in till medborgardialoger kring hur de 10 miljoner kronor som avsatts till att utveckla det stadsnära friluftslivet bäst ska användas.

<https://ostersund.se/om-webbplatsen/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/2024-03-01-medborgardialoger-startas-om-stadsnara-friluftsliv.html>. Frågan ovan kommer med stor sannolikhet vara central i dessa dialoger.

Vad tar Kommunen med sig vad som bör prioriteras samt bortprioriteras kopplat mot de etableringar i Norra Norr som är nära uppstart?

Viktigt att tidigt arbeta med kompetensförsörjning och genom attraktivitet skapa inflyttning. Vi vill skapa varaktiga jobb för dem som varaktigt bosätter sig i vår region. Vi ska verka för att entreprenader och underleverantörer i möjligaste mån hamnar hos lokala företag.

Hela kommunen, dvs alla kommunens verksamhetsdelar, måste hänga med i tillväxtarbetet. Kriminalitet behöver förebyggas

Ni berättar att friluftslivet ska utvecklas och på alternativa platser. Var? Och vad menar ni med att utveckla friluftslivet? Vad behöver utvecklas?

Från QA: Vi vet att det omfattande stadsnära friluftslivet är en viktig anledning till att flytta till Östersund. I den utvecklingsresa som vi nu alla är med om kommer vi även fortsättningsvis att fokusera på att utveckla skidåkning, cyklingen, vandrigen och andra aktiviteter som bidrar till välbefinnande och ökad livskvalitet i hela kommunen. Kommunen har nyligen avsatt tio miljoner kronor till att utveckla friluftslivet.

Efter medborgardialogen kring etableringarna under onsdagskvällen så har kommunledningen beslutat att medborgare, markägare, föreningar och intressegrupper ska bjudas in till medborgardialoger kring hur de 10 miljoner kronor som avsatts till att utveckla det stadsnära friluftslivet bäst ska användas.

<https://ostersund.se/om-webbplatsen/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/2024-03-01-medborgardialoger-startas-om-stadsnara-friluftsliv.html>

Tjänstemän som är insatta i miljö-, hälso- och friluftsförfrågor har avrått från exploateringen. Varför lyssnar inte kommunen på dem?

Se tidigare svar.

Om kommunen ska sänka koldioxidutsläppen, är tanken att reservkraften testköras på förnybart bränsle?

EcoDataCenter använder HV0100, som är förnybart biodrivmedel i Falun och har för avsikt att använda det i Östersund också.

Om Östersund ska nå klimatmålen, hur vägs försvarets andel in i bedömningen?

Detta är en fråga som i första hand bör besvaras av Försvarsmakten. Läs mer om Försvarsmaktens miljöarbete här:

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/ett-hallbart-forsvar/forsvarsektorns-miljoarbete/>

Kommer EcoDataCenter att etablera sig i Östersund även om det blir stopp för exploatering av Spikbodarna? Eller måste de ha en samarbetspartner just i det området?

EcoDataCenter kommer etablera sig oavsett, då marken för datacentren inte behöver detaljplaneras. För att Wa3rm ska kunna etablera sig måste EcoDataCenter finnas på plats först för att kunna leverera restvärme. Det är en viktig fråga för oss att energi används på ett effektivt sätt, där nyttjande av restvärme är en stor del.

Att etablering av industri skulle ske i Verksmon har varit känt sedan länge. Att etablering av industri skulle ske i Spikbodarna var nog en överraskning för många. Området är dessutom av kommunens egen översiktsplan utnämnt som skyddsvärt naturområde. Fanns inte möjligheten att lägga växthusen väster om väg 87, d.v.s. mitt emot infarten till spikbodarna. Ett område som inte skulle inkräkta på vare sig friluftsliv eller skidspår. Måste ju vara möjligt att dra kulvert mellan dessa två områden.

Se tidigare svar.

Vilka risker tar kommunen i det här? I kommunstyrelseprotokoll från november framgår att kommunkoncernens upplåningsbehov uppgår till 1 580 miljoner kronor för 2024. Av dessa beräknas utlåning ske med 1 000 miljoner kronor till Jämtkraft AB. En miljard! Och strax därefter behövde Jämtkraft kommunstyrelsens godkännande på att låna ytterligare 300 miljoner kronor. Hur mycket av detta är kopplat till planerna i Spikbodarna och Verksmon? Och hur säkra är kommunen på att få tillbaka pengarna, så att de inte hamnar på skattebetalarnas nota?

Kommunen ser inga risker kopplade till Jämtkrafts upplåning eller att det är pengar som kommer belasta skattebetalarna.

Hur lång tid tar det för EDC och WA3RM att miljökompensera sin verksamhet med hänsyn till de skador på miljön som exploateringen av Spikbodarna innebär?

I och med att det inte finns någon mark klar för Wa3rm ännu är det omöjligt att svara på den här frågan. Det man kan säga är att en datacenterbyggnad i Östersund som körs med full kraft så räknar vi hem Co2 utsläppen på mindre än ett år för hela byggnationen. Då görs jämförelsen mot att köra samma mängd data i Frankfurt, Amsterdam eller London som är dom stora platserna för datahantering idag.

Hur kommer det icke-organiserade (spontana) friluftslivet, människors vardagsmotion och rekreativomöjligheter, att kompenseras för att ett så oersättligt naturområde som Spikbodarna försvinner? Även fragmentering av området är skadligt ur friluftsliv-, miljö- och folkhälsohänseende, då det är viktigt med stora, sammanhängande skogsområden som är lätta att ta sig till.

Från QA: Vi vet att det omfattande stadsnära friluftslivet är en viktig anledning till att flytta till Östersund. I den utvecklingsresa som vi nu alla är med om kommer vi även fortsättningsvis att fokusera på att utveckla skidåkning, cyklingen, vandringen och andra aktiviteter som bidrar till välbefinnande och ökad livskvalitet i hela kommunen. Kommunen har nyligen avsatt tio miljoner kronor till att utveckla friluftslivet.

Efter medborgardialogen kring etableringarna under onsdagskvällen så har kommunledningen beslutat att medborgare, markägare, föreningar och intressegrupper ska bjudas in till medborgardialoger kring hur de 10 miljoner kronor som avsatts till att utveckla det stadsnära friluftslivet bäst ska användas.

<https://ostersund.se/om-webbplatsen/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/2024-03-01-medborgardialoger-startas-om-stadsnara-friluftsliv.html>

Spikbodarnas friluftsområde måste skyddas och bevaras som rekreativområde, då det används året om och är ett viktigt, stadsnära naturområde. Att kunna springa, promenera, cykla, åka skidor, plocka bär och svamp och att kunna vistas i tyst, sammanhängande skog är det som gör Spikbodarnas friluftsområde så viktigt för så många. Hur kan ni bortse från det?

Tack för frågan. Se svar ovan.

På mötet pratades det varken om ekosystemtjänster eller växthusodlingens beroende av ljus. Hur ska man kompensera för förlusterna av ekosystemtjänster då skogsmark förloras? Det går ju inte att ersätta. Växthusodling är ju hög grad beroende av ljus vilket är en bristvara under stora delar av året i Östersund. Hur mycket el kommer behövas till växtbelysning?

WA3RM: I vår förstudie har vi gjort en grov analys av utsläpp kopplat till avskogning i området samt påverkan på ekosystemtjänster. När vi har vår mark klar för växthus kommer den analysen att följas upp mer djupgående där vi även har med ekologiska kompensationsåtgärder för den påverkan som inte går att undvika. Vår ambition är att inte ha en direkt påverkan på områden med höga naturvärden.

Lamporna som används i vårt växthus i Frövi är effektiva LED-lampor som kommer att vara tända som mest 18 timmar per dag. Det kommer att finnas cirka 10 000 lampor i ett växthus på 10 hektar, eller cirka 1 lampa per 10 m². Belysning och tekniken utvecklas ständigt mot det effektivare och det som är bäst idag kommer sannolikt vara ersatt om några år. I dagsläget beräknas förbrukningen i grova drag till 1MW/1ha.

Vilken miljöpåverkan kommer exploateringen att ha? Då menar jag både EcoDataCenters och WA3RMs sammanlagda miljöpåverkan, inklusive skövlingen av skog i Spikbodarnas område. Om det kommer i respektive företags MKB, när kan man som privatperson läsa dessa?

EcoDataCenter har en pågående process för ansökan om miljötillstånd. I den ansökan tas en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) fram som bilaga till ansökan. Ansökan beräknas lämnas in i början av april och publiceras samtidigt. Den blir då tillgänglig för alla som intresserade. Ansökan gäller EcoDataCenters första etapp på Massaveden, innefattar ett tillstånd för datacenterverksamhet på 75 MW. Ansökan inkluderar inte etablering av WA3RMs verksamhet.

WA3RM: Vi kommer att göra beräkningar på våra etableringars separata och sammanlagda klimat och miljöpåverkan i en livscykelanalys. Vi får återkomma med svar på den här frågan när vi har alla förutsättningar för analysen klara. Då vet vi också tidplanen för när den kan finnas tillgänglig att läsa.

Varför ska Östersund växa?

Östersunds kommuns mål är att växa till 75 000 invånare år 2040 och en beslutad översiktsplan slår fast att kommunen ska vara rustad för den

tillväxt det innebär. Tillväxten ska ske på ett ansvarsfullt, planerat och hållbart sätt så att infrastruktur och välfärd hänger med i utvecklingen.

Vi vill att Östersund ska fortsätta växa eftersom städer som växer är attraktiva. Forskning visar att växande städer lockar till sig investeringar, satsande företag och fler människor. Det ger i sin tur rikare utbud, större arbetsmarknad och bättre service. En stad som inte växer däremot, riskerar att krympa med minskad arbetsmarknad och sämre utbud och service som följd.

Hur säkerställer man att ekosystem inte rubbas i och med dessa etableringar? Även de områden där det inte finns hotade arter är viktiga att skydda från miljöpåverkan, hur säkerställer man att det inte blir störningar som kan påverka olika arter negativt?

Från QA: En Naturvärdesinventering har genomförts. Utredningens resultat utgör tillsammans med många andra faktorer ett underlag till ett planförslag. I planförslaget kommer det göras avvägningar mellan olika intressen. I det fortsatta planarbetet kan därför vissa naturvärden bevaras eller påverkas. All skog och mark innehåller naturvärden. De fynd som har gjorts innebär inte att det är olämpligt med bebyggelse i området. Däremot måste kommunen göra välgrundade avvägningar mellan olika intressen och minimera negativ påverkan.

Enligt kommunens översiktsplan ska vi ta fram riktlinjer för ekologisk kompensation när grön yta tas i anspråk för bebyggelse. Påverkan av naturvärden inklusive eventuella kompensationsåtgärder ska utredas vidare och kommer framgå i samrådsförslaget och miljökonsekvensbeskrivning.

På vilket vis skulle tomater säkra vår livsmedelsförsörjning? När man pratar om kritisk livsmedelsförsörjning, menar man ofta vad vi ska försörja oss på om vi hamnar i konflikt eller samhällskris. Men på vilket sätt skulle vi kunna mätta oss med tomater? Och går det ens att fortsätta producera om en större global kris bromsar flöden i världshandeln och tillgången konstgödsel och andra insatsvaror försvinner?

WA3RM: Vi säger inte att det enbart är tomater som vi kommer att bygga växthus för framöver eller att vi kan säkra livsmedelsförsörjningen. Det kan ingen enskild aktör ensamt stå för. Däremot vill vi bidra till att öka den svenska försörjningsgraden av grönsaker.

I Sverige importerar vi idag över 80 procent av alla de tomater vi konsumerar, och den stora importen gäller för en lång rad andra grönsaker och livsmedel. Vi behöver öka vår försörjningsgrad. Att odla mer grönsaker i Sverige gör också att vi kan ersätta odling som sker på andra delar i världen där man har utmaningar med såväl uppvärmning med fossila bränslen, bristande vattentillgång, arbetsförhållanden och hållbarhet.

Vi utvecklar växthusen löpande för att möjliggöra flera olika typer av gröda och beslut om gröda tas senare i processen, detta för att kunna vara anpassningsbar mot marknaden vid tiden för produktion. Ett modernt växthus presterar flera tiotals gånger högre produktivitet per kvadratmeter än frilandsodling och är därför en viktig del av en hållbar livsmedelsförsörjning. När det gäller näringsämnen så är det så att alla näringsämnen tillsätts via bevattningen. En global kris är säkert alltid en risk för all typ av verksamhet men det är en svår fråga att ge ett kort svar på. Det vi kan säga är att det går att lagervärdna en stor del av den näring som krävs och på så sätt ha en redundans för tillfälliga störningar på en global marknad.

Hur rimmar det med kommunens varumärke och ambitionen att vara en attraktiv inflyttningskommun om man tar bort ett stort stadsnära friluftsområde? Det här går tvärtemot Sveriges friluftslivsmål.

Från QA: För att vara en attraktiv plats måste Östersund erbjuda en mångfald av valmöjligheter och varierande fritidsaktiviteter. Detta kräver en viss befolkningsnivå för att vara möjligt. Vi vill att Östersunds kommun ska vara en plats där det alltid händer något intressant, med olika restauranger, butiker, museer, teatrar och evenemang. För att kunna erbjuda detta behöver vi fortsätta att växa som stad och vara attraktiva för våra nuvarande invånare, nyinflyttade och besökare. Östersund ska erbjuda både stadspuls och en levande landsbygd.

Från QA: Vårt tillväxtarbete är inriktat på att göra Östersund ännu bättre för våra invånare. Vi är också medvetna om de hållbarhetsutmaningar som en ökad befolkning kan medföra. Våra styrdokument, som Klimatstrategin och Översiktsplanen 2040 samt Agenda 2030, utgör trygga riktlinjer för att hantera dessa utmaningar på ett ansvarsfullt och hållbart sätt. Dessa dokument fungerar som grunden för vår långsiktiga vision och åtaganden för miljö- och samhällsutveckling. Vi arbetar för att tillväxt, hållbarhet och välfärd ska gå hand i hand. Vi ska ha ett Östersund där vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter.

Här finns mer information om Östersunds kommuns tillväxtplaner:

<https://ostersund.se/naringsliv-och-arbete/hallbar-tillvaxt.html>

Från QA: Vi vet att det omfattande stadsnära friluftslivet är en viktig anledning till att flytta till Östersund. I den utvecklingsresa som vi nu alla är med om kommer vi även fortsättningsvis att fokusera på att utveckla skidåkning, cyklingen, vandrigen och andra aktiviteter som bidrar till välbefinnande och ökad livskvalitet i hela kommunen. Kommunen har nyligen avsatt tio miljoner kronor till att utveckla friluftslivet.

Medborgarna litar på att översiktsplanen är ett viktigt styrdokument för kommunen. Där står att Spikbodarnas naturområde ska skyddas och vårdas som rekreativt område. Varför väger enskilda näringslivsintressen tyngre än miljö, hälsa och friluftsliv som lyfts som viktigt i översiktsplanen? Hur ska medborgarna kunna lita på kommunen om ett så kraftfullt uttalande i ett så viktigt dokument inte följs?

Översiktsplanen är viktig men den är inte juridiskt bindande som en detaljplan. Sett över tid så kan man se hur mark som för länge sedan (vi pratar decennier) har beskrivits som naturområde i översiktsplaner ändå har kunnat tas i anspråk för exempelvis bostäder och företagsetableringar. Det är ytterst en politisk process som ständigt

pågår och den processen blir extra tydlig i en kommun som expanderar som Östersunds kommun. Här har de förtroendevalda ofta svåra prioriteringar att göra. Förtätning av befintliga bostadsområden är något som är vanligt, men ibland betyder expansionen att naturmark kan bli aktuell. Det sker ofta genom en detaljplaneprocess där olika intressen och behov vägs mot varandra. Det är det som nu sker inom det som benämns som Naturområde Spikbodarna i Översiktsplanen 2024. Att etableringar generellt skulle väga tyngre än miljö och hälsa och friluftsliv är en förenkling av den här processen, som går ut på att göra prioriteringar där alla intressen blir genomlysta och där faktaunderlag kring exempelvis naturvärden, friluftslivets behov tydligt beskrivs så att de förtroendevalda kan fatta väl underbyggda beslut.

Hur ser ägarförhållandet ut mellan EcoDataCenter och WA3RM?

EcoDataCenter och Wa3rm är två separata bolag som inte delar någon form av ägande mellan sig.